

Forfatter: Fibiger, Mathilde

Titel: Udrag fra Clara Raphael

Citation: Fibiger, Mathilde: "Clara Raphael", i Fibiger, Mathilde: *Clara Raphael*, udg. af Lise Busk-Jensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1994, s. 272.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-fibiger01-shoot-idm140403938630032/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Clara Raphael

damer', og skitserer i stedet et socialistisk projekt for samfundets reform og kønnenes ligestilling med »Qvindagtighedens grundige Udryddelse» som et væsentligt middel.

Imellem disse to yderfløje står de reformorienterede; socialister som Varberg, liberale som Schack og konservative som Grundtvig, der i *Danskeren* (24.5.) glædede sig over den både meget danske og meget kvindelige bog. På denne fløj befinder også de feminister sig, der i større eller mindre grad sluttede op bag Fibigers program. Det drejer sig om Fanny Normand de Bretteville, der både skrev et indlæg i *Nord & Syd* (31.1. 1851) og flyveskriftet *En Brevveksling om Kvindens Stilling i Samfundet* (marts, pseud. Sibylla) og Pauline Worm, der skrev *Fire Breve om Clara Raphael* (marts) og artiklen »Om Kvindens Kald og Kvindens Opdragelse» i *Fædrelandet* (23., 24. og 25. april).

Pauline Worm (1825-1883) var som Fibiger guvernante i provinsen, da hun blandede sig i *Clara Raphael*-fejden, men hun stod på spring for at rejse til København og tage den i 1844 oprettede institutbestyrerexamen med henblik på at åbne sin egen skole. For Worm var kvindeemancipationens fremtidsperspektiv øget adgang til uddannelse og erhverv, hvilket præger hendes diskussionsindlæg. Hun kritiserer bogens verdensfjerne idealisme og peger på nødvendigheden af mere konkrete forslag som f.eks. forbedret skolegang for piger. Trods kritikken oplever Worm tydeligvis situationen meget lig Fibiger, hvilket især kommer frem i flyveskriftets følelsesfulde digt »Til Clara Raphael»: »Hvor lærte du den underfulde Tale? / Hvor er den fjerne Himmel, som du saae? / Ak! Du er fremmed her i Jordens Dale – / En Genius, hvis Røst vi ei forstaae«. Samfølelsen mangler derimod helt hos den anden lærerinde, Athalia Schwartz (1821-1871), som blandede sig i debatten med flyveskriftet *Betragtninger over den grasserende Emancipationseber* (april). Hun havde i 1848 som den kun tredje i landet taget nævnte institutbestyrerexamen og forsøgte nu uden held at opbygge en skole i København. Hendes indlæg i fejden er surt ironisk, præget af en jantelovsagtig holdning til den yngre kvinde, der fører sig for meget frem.

De Brettevilles indlæg faldt så godt i tråd med Fibigers, at de på mange punkter præciserede og styrkede argumentationen. Derfor